

Alexandru PARENIUC,

doctor în drept, conferențiar universitar,

șef adjunct al Facultății Drept a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

IDENTIFICAREA ȘI ANALIZA RISCURILOR ÎN ACTIVITATEA INVESTIGATIV-OPERATIVĂ

Realizarea obiectivelor Poliției naționale presupune cunoașterea și asumarea unor riscuri multiple, care se manifestă continuu în diferite forme și sub diferite aspecte. Riscul este o dimensiune inerentă oricărei activități prestate de subdiviziunile Organelor Afacerilor Interne. Cunoașterea pericolului potențial și a nivelului de impact al riscului permite de a le gestiona mai eficient, de a prognoza într-o anumită măsură producerea evenimentului de risc și de a adopta la timp deciziile necesare în vederea reducerii riscului unor eventualele consecințe nefavorabile.

Putem considera risc ca fiind probabilitatea de realizare a unei situații nedorite, ce poate genera pierderi sau inconveniențe; pierderi asociate unor evoluții adverse ale rezultatelor. Dar ce reprezintă risc în activitatea investigativ-operativă (AIO), cum acesta poate fi identificat, evaluat și evitat? Răspunsul nu este unul simplu și prevede unele invocări pe care le vom analiza în cuprinsul prezentului discurs.

Identificarea și analiza riscurilor în activitatea investigativ-operativă permite abordarea metodică a diverselor situații de pericol și a evenimentelor nedorite, precum și a cauzelor generatoare și a consecințelor acestora. Această abordare sistematică este determinată pentru identificarea situațiilor de pericol în maniera cât mai exhaustivă posibil.

O evaluare completă a riscurilor necesită timp, fiind foarte important ca efectuarea acesteia să fie planificată astfel încât aceasta să cuprindă toate activitățile efectuate în cadrul serviciului investigativ-operativ concret. Dacă ne referim la general, procesul de analiză a riscurilor în activitatea investigativ-operativă este un proces ciclic, cu mai multe faze distincte:

- identificarea riscului;
- analiza riscului;
- reacția la risc;
- întocmirea recomandărilor privind excluderea sau diminuarea efectelor acestora.

Identificarea riscului reprezintă faza în care se evaluează pericolele potențiale, efectele și probabilitățile de apariție ale acestora pentru a decide care dintre riscuri trebuie prevenite; totodată, se elimină riscurile neconcordanțe, adică acele elemente de risc cu probabilități reduse de apariție sau cu un efect nesemnificativ. Identificarea riscurilor în AIO trebuie realizată în mod regulat. Aceasta trebuie să ia

în considerare atât riscurile interne (complexitatea structurii organizatorice, natura activităților desfășurate, calitatea funcționarilor operativi și fluctuația personalului) pe care personalul Poliției judiciare le poate controla sau influența, cât și cele externe (condiții economice, schimbări legislative) – care nu se află sub controlul acesteia.

Riscul în AIO poate fi identificat folosind diferite metode:

- întocmirea unor fișe de control care cuprind surse potențiale de risc cum ar fi: temeiurile și condițiile de exercitare a AIO, valorificări ale rezultatelor așteptate ale măsurilor investigativ-operative, modificări ale planurilor operațiunilor confidentiale, implementarea celui mai adecvat sistem de protecție a informației investigativ-operative, erorile și omisiunile de planificare și exercitare a muncii cu colaboratorii confidentiali, estimările cheltuielilor investigativ-operative etc.;

- analiza documentelor (dosarelor de evidență operativă) disponibile în arhiva subdiviziunii investigativ-operative pentru identificarea problemelor care au apărut în situații similare celor curente;

- utilizarea experienței lucrătorilor operativi cu un vast stagiu în vederea conștientizării riscurilor și problemelor pe care cei tineri nu le sesizează;

- identificarea riscurilor impuse din exterior (prin ajustarea legislației, schimbări în economie, tehnologie) prin desemnarea unor persoane care să participe la întrunirile profesionale, la conferințe și care să parcurgă publicațiile de specialitate.

Faza de analiză a riscului ia în considerare riscurile identificate în prima și realizează o cuantificare aprofundată a acestora.

În unele cazuri este imposibilă evitarea complexă a riscurilor, dar este posibilă reducerea riscului identificat până la nivelul acceptabil al potențialului prejudiciu. De asemenea, este imposibil de a acorda în mod egal timp, atenție și resurse oricărui risc identificat. De aceea, este esențial de a prioritiza riscurile identificate în funcție de nivelul pericolului pe care îl prezintă pentru Poliția judiciară.

După finalizarea evaluării riscurilor este necesar să se întocmească lista de măsuri preventive, în ordinea priorității. Axarea pe problemele cele mai importante reprezintă modalitatea cea mai eficientă pentru administrarea și reacția la riscurile identificate.

Reacția la risc este faza de acțiune în care se încearcă să se neutralizeze riscurile; să reducă și/sau să se repartizeze riscurile. Neutralizarea riscurilor are scopul de a îndepărta riscurile. Conducătorul subdiviziunii investigativ-operative poate: să nu inițieze o declanșare a unei măsuri investigativ-operative; să claseze una deja pornită; să realizeze diferite combinații operative privind retragerea investigatorului sub acoperire din prelucrarea operativă exercitată etc.

Diminuarea riscurilor în AIO se poate realiza printr-o serie de instrumente cum sunt:

- programarea (planificarea lunară, trimestrială, anuală sau pe durata exercitării unei operațiuni);

- instruirea (conștientizarea muncii investigativ-operative, programului de activitate zilnică a lucrătorului operativ, riscului profesional);

- reproiectarea judicioasă a echipelor de muncă, fluxurilor de materiale sau

informații investigativ-operative, folosirii garderobei operative, echipamentelor, mijloacelor investigativ-operative și a forței de muncă suplimentară (aparaturii confidențial).

Repartizarea riscurilor care, de asemenea, este un instrument de evaluare și diminuare a riscurilor, se referă la părțile care vor accepta o parte sau întreaga responsabilitate pentru consecințele riscului.

La faza de întocmire a recomandărilor, se analizează informația acumulată la fazele precedente și se adoptă decizii asupra soluțiilor existente (dacă există) ce ar permite atenuarea, redirectionarea sau înlăturarea riscurilor identificate.

Identificarea și evaluarea riscurilor în AIO trebuie să se realizeze atât la nivel de ansamblu al unei subdiviziuni investigativ-operative, cât și la toate nivelurile organizatorice ale acesteia, trebuie să acopere toate activitățile și să țină cont de apariția unor noi riscuri. Un proces formalizat de identificare și diminuare a riscurilor va da rezultate pozitive numai dacă iau în considerare toate aspectele acestuia. Performanța în reușita procesului investigativ-operativ privind identificarea și neutralizarea riscurilor este dată de calitatea conducătorilor și a personalului concret implicat, de competența în vederea stabilirii unei căi exclusive a procesului și acțiunii de intuiție.